

18.3.2020

Valtioneuvostolle

Hallitus on pyytänyt maanantaina 16.3. työmarkkinajärjestöiltä ehdotuksia koronakriisin aiheuttaman tilanteen helpottamiseksi yrityksissä, joita kriisi ja sen taltuttamistoimet koettelevat tällä hetkellä ennenkokemattomalla voimalla. Työmarkkinoiden perinteiset keskusjärjestöt valmistelevat keskenään omia esityksiään. Yrittäjät jäsenmäärältään elinkeinoelämän suurimpana ja koronakriisistä kärsiviä pk-yrityksiä edustavana järjestönä esittää hallituksen ja muiden tilanteeseen vaikuttavien harkittavaksi seuraavia toimia.

Yrittäjien rahoitus- ja työlakipaketti

a. Yrittäjäturva

Koronaepidemia iskee voimalla pien- ja yksinyrittäjiin. Monen myynti on merkittävästi alentunut tai loppunut jopa kokonaan, kun tilauskirjat ovat tyhjentyneet eikä asiakkaita käy. Ihmisten liikumis- ja yhteydenpitorajoitusten vuoksi on suuri riski, että näemme suuren joukon konkurssseja ja yrittäjien siirtymistä aktiivisista toimijoista passiivisiksi etuuden saajiksi. Matalalla vakuutusturvalla toimineet yksinyrittäjät tulevat kuluttamaan työttömyysturvan lisäksi toimeentulotukea ja asumistukea.

On erittäin tärkeää huolehtia ihmisten toimeentulosta ja mahdollisuudesta aktiiviseen ja yhteistä hyvää kerryttävään tekemiseen. Valtiolla ei ole varaa antaa yhdenkään elinkelpoisen yrityksen – ei myöskään yksinyrittäjän – kaatua koronaepidemian seurauksena. Tämä olisi kohtalokasta työllisyydelle ja vaikeuttaisi toipumista koronakriisistä.

Erityisesti yksinyrittäjien auttamiseksi esitämme **Yrittäjäturvaa**.

2018 alusta lukien on työttömänä yritystoiminnan aloittanut voinut saada työttömyysetuutta yritystoiminnan estämättä toiminnan ensimmäisen neljän kuukauden ajan. Jos työnhakijalla on tuloa yritystoiminnasta, huomioidaan tulo maksettavan työttömyysetuuden määrässä.

Esitämme em. säännöksen laajentamista koskemaan kaikkia YEL-vakuutettuja yrittäjiä. YEL-vakuutettu henkilö voisi hakea ja saada etuutta ilman yritystoiminnan lopettamista. Säännös olisi voimassa määräaikaisena neljä kuukautta ja sitä voitaisiin jatkaa, jos tilanne edellyttää. Etuutena maksettaisiin Kelan maksamaa peruspäivärahaa/työmarkkinatukea. Etuuteen tulisivat myös lapsikorotukset. Etuuden edellytyksenä ei olisi työn hakeminen. Jos yrittäjällä on tuloa yritystoiminnasta, otettaisiin tulo huomioon maksettavan työttömyysetuuden määrässä. Tulo huomioitaisiin työttömyysturvan nykyisten sovittelusäännösten mukaisesti.¹

Peruspäivärahan/työmarkkinatuen suuruus on 724 €/kk. Eläketurvakeskuksen mukaan vuonna 2018 YEL-vakuutettuja oli 207 000. Muutoksen maksimikustannukset (kaikki YEL-vakuutetut hakevat ja eivät saa ansioita yritystoiminnasta yli työttömyysturvan suojaosan) olisivat valtiolle noin 600 miljoonaa euroa. On kuitenkin selvää, että vain osa yrittäjistä hakisi yrittäjäturvaa. Jos

¹ Soviteltu työttömyysetuus lasketaan siten, että etuus ja 50 prosenttia saadun tulon siitä osasta, joka ylittää suojaosan, voivat sovittelujakson aikana yhteensä nousta määrään, joka etuutena muutoin olisi voitu maksaa. Suojaosan määrä on 300 euroa/kk.

Elä: Vapaasti saa tienata 300 euroa, jonka ylittävä osa tuloista vähentää työttömyysetuutta siten, että jokainen tienattu euro pienentää työttömyysetuutta 50 sentillä.

yrietykset pysyisivät pystyissä ja yrittäjät aktiivisina, olisi kustannus pienempi ja merkitys valtion taloudelle ja toimintakyvylle huomattava. Jos yritykset ovat olemassa ja toimintakuntoisina, se myös helpottaa kriisin jälkeistä talouden tervehtymistä.

b. Työlakimuutokset

Työlakeihin esitämme seuraavia kriisiaikaa koskevia määräaikaista muutoksia:

- Pitää löytää ratkaisuja siihen, miten työehtoihin saadaan väljyyttä ja paikalliseen sopimiseen välineitä, joilla voidaan yhdessä turvata yritysten pysyminen hengissä ja työpaiikat. Kaikki työehtosopimuksiin sovitut ja sovittavat joustomahdollisuudet on saatava käyttöön kaikissa yrityksissä.
- Pitää lyhentää lomautusilmoitusaikaa 14 päivästä kolmeen. Lisäksi on mahdollistettava, että myös määräaikainen työntekijä voidaan lomauttaa.
- Pitää poistaa lomautustilanteissa työntekijän työttömyysetuuden viiden päivän omavastuu aika.
- Pitää varmistaa, että jos työnantaja ja työntekijä ovat sopineet lomautuksesta, työntekijälle ei aiheudu karenssia työttömyysetuuden saamiseksi.
- Pitää poistaa sairauspäivärahan omavastuu aika, jotta työnantaja saa heti kompensatiota Kelalta, kun hän maksaa sairausajan palkkaa. Tällä hetkellä työnantaja on velvollinen maksamaan palkkaa sairastumis päivältä ja sitä seuraavalta yhdeksältä arkipäivältä ilman, että saa itse mitään korvausta.
- Pitää kompensoida työnantajalle aiheutuvia palkkakustannuksia siitä, että työntekijä jää kotiin hoitamaan sairasta lastaan. Pandemiatilanteessa on kohtuutonta, että sairauspoissaolojen kustannukset kaatuvat työnantajille. Vastuuta on jaettava koko yhteiskunnalle.
- Pitää varmistaa, että kotiin jäävien huoltajien toimeentulo turvataan valtion varoista, kun vanhemmat jäävät hoitamaan kotiin lapsiaan viranomaisen suljettua kouluja. Työnantajalla ei etätöitä lukuun ottamatta ole palkanmaksuvelvoitetta tällaisen poissaolon ajalta, eikä kotiin jäävällä oikeutta lakisääteiseen toimeentulo etuuteen.
- Pitää mahdollistaa poikkeaminen yhteistoimintaneuvotteluiden neuvotteluajoista, jotta tarvittavat lomautukset voidaan tehdä mahdollisimman nopeasti. Nyt kyseessä on yritykselle vahinkoa aiheuttava erityisen painava syy, jota ei ole voinut ennakoita.
- Pitää mahdollistaa, että lomaa voidaan määrätä pidettäväksi myös lomakauden ulkopuolella.

c. Rahoituselementit

Hallituksen aiemmin julkistaman rahoituspaketin lisäksi tarvitaan lisätoimia turvaamaan yritysten rahoitus ja estämään kassakriisejä ja niiden myötä konkurssiaaltoa. Esitämme seuraavia toimia:

- Valtion ja työeläkeyhtiöiden pitää ottaa kantaakseen yrittäjän ja työnantajan sosiaalivakuutusmaksut määräajaksi. Työeläkemaksujen osalta voidaan hyödyntää niin sanottuja Emu-puskureita. Vaikutus olisi noin 1,5 miljardia kuukaudessa.
- Pitää palauttaa alkuvuonna maksetut oma-aloitteiset verot (arvonlisävero ja työnantajasuoritukset) ja ennakoverot yritysten käyttöpääoman vahvistamiseksi. Verojen koroton maksunlykkäysaika on yksi vuosi.
- Pitää alentaa verojen lykkäyksessä sovellettava korkoprosentti seitsemästä prosentista nolnaan vähintään puoleksi vuodeksi. Hallituksen linjaus verojen lykkäykseen sovellettavan korkoprosentin alentamisesta kolmella prosenttiyksiköllä ei ole riittävä.
- Pitää laajentaa maksuperusteista alv:tä.
- Pitää laajentaa määräaikaaisesti kotitalousvähennystä.

- Pitää uudistaa rahoituksen pelisääntöjä niin, että akuutissa tilanteessa rahoituksen saanti ei saa määräytyä toimialan mukaan. Toimialaluokitukset ovat suuntaa-antavia eivätkä kerro yrityksen rahoitusongelmasta. Esimerkiksi rakennussektorilla on paljon pk-yrityksiä, jotka toimivat pitkissä alihankintaketjuissa. Alihankintaketjut eivät noudata toimiala-luokitusten määritelmiä.
- Finnveran tulee avata takaustuotteitaan vaihtoehtoisten käyttöpääomarahoituskanavien käyttöön (esim. Fundu ja Purofinance). Nämä palvelevat pankkirahoituksen ulkopuolisia toimijoita. Nämä palvelut ovat myös pankkien vastaavia helpompia ja nopeampia. Samalla voidaan lisätä ja monipuolistaa rahoituskanavia.
- TE-toimistoja ohjeistetaan suhtautumaan myönteisesti starttirahayrittäjien maksujaksojen pidentämiseen ja jatkamiseen, jotta varmistetaan aloittavan yrittäjän toimeentulo ja yritystoiminnan jatkuminen yli koronatilanteen. Tätä varten vahvistetaan starttirahojen resursointia.
- Luottolaitosten pitää laittaa riittävät resurssit tukemaan yrityksiä. Eri puolilta maata tulee viestiä siitä, että pankkien ja Finnveran palvelukyky ei ole riittävä.
- Julkisten vuokranantajien (valtio, kunnat, niiden yhtiöt, Metsähallitus ja työeläkeyhtiöt) pitää alentaa vuokriaan määräajaksi. Suurten kiinteistöyhtiöiden pitää alentaa määräajaksi kauppakeskusten vuokratasoa sekä joustavoittaa aukioloehtoja.
- Valtion pitää edellyttää sähkösiirtoyhtiöitä alentamaan kriisiajaksi maksujaan.
- Valtion ja kuntien pitää toteuttaa julkisia hankintojaan etupainotteisesti, mikä turvaa monen yrityksen toimintaa ja pitää markkinan elävänä kriisin yli.